

ברייתן החוצה. כי מה שהם רוחשין בתוך כלי היין, אין זה נחשב כרחישה האוסרת.

אמר שמואל: קישות שהתליעה באביה, בעודה

ב-טו מחוברת לארץ — אפורה התולעת באכילה משום "השרץ השורץ על הארץ". כיון שהלכה התולעת בתוך הקישות בעודה מחוברת לארץ, חשיב הדבר כמהלכת על הארץ. אבל אם התליעה אחר שתלשו אותה מהארץ, מותרת היא עד שתצא התולעת לאויר.

לימא מסייע ליה לשמואל: דתני בחדא ברייתא: כתיב בפסוק "השרץ השורץ על הארץ" — להוציא את הזיון, היתושין שבעדשים, ואת היתושים שבכליסים בקטניות, ותולעת שבתמרים ושכרונגרות, בתאנים היבשים, שהם מותרים!

ותניא אידך, "כל השרץ השורץ על הארץ", ודרשינן מהמילה "כל" — לרבות תולעת שבעיקרי זיתים ושבעיקרי גפנים, שהיא אסורה!

ומפרשת הגמרא: **מאי לאו, אידי ואידי,** שתי הברייתות איירו בפירא, שהתליעו הפירות עצמם, והא, ברייתא שאסרה, איירי שהתליעה באביה, ולכן היא אסורה מטעם שרץ השורץ על הארץ, והא, ברייתא שהתירה, איירי שהתליעה שלא באביה, אלא בהיותה תלושה. ואם כן, יש ראייה לדברי שמואל שחילק בין התליעה באביה שאסורה, להתליעה בתלוש דשריא.

ודחינן: **לא!** אין זו ראייה מהברייתא, כי אידי ואידי שתי הברייתות יתכן דאיירו בהתליעה

באביה, כאשר הפירות היו מחוברין לארץ, ומכל מקום התולעים מותרין, כי כל זמן שהם לא יצאו לאויר אין הם נקראים שרץ הארץ.

ולא קשיא: הא ברייתא שהתירה, איירי בפירא שהתליעו הפירות בעצמם, וכיון שהם לא יצאו לאויר העולם הם מותרים.

הא ברייתא שאסרה איירי באילנא גופא: בתולעים שנמצאים באילן עצמו, ולא בפירות, והם אסורים אפילו שלא יצאו מתוך האילן.

דיקא נמי מתוך הברייתא את החילוק הזה: דקתני בברייתא האוסרת — תולעת שבעיקרי זיתים ושבעיקרי גפנים! ומשמע דאיירי בתולעים הנמצאים באילן עצמו.

ומסקינן: **שמע מינה!**

בעי רב יוסף: תולעת שהתליעה לאחר תלישה, [דאמרינן לעיל שהיא מותרת] ופרשה מתוך הפרי והגיעה לארץ ומיד בנפילתה לארץ מתה — מהו?

מי אמרינן, כיון שלא הלכה התולעת על הארץ אינה נקראת "שרץ השורץ על הארץ", או דילמא, לא בעינן רחישה ושריזה על גבי הארץ, אלא כיון שהיא הגיעה לארץ היא אסורה מטעם שרץ השורץ על הארץ.

וכן בעי רב יוסף: פירשה מקצתה רק מקצת התולעת פירשה והגיעה לארץ — מהו? מי הוי כפירשה כולה, או דבעינן שכל התולעת תפרוש כדי שתחשב כתולעת שפירשה על הארץ.

שהם תולעים הנמצאים בכבד ובריאה של בהמה, (147) אסירי.

מאי טעמא? מעלמא אתו, שבלעה הבהמה אותם עם שאר האוכל שאכלה, וקודם שבלעתן הם שרצו על הארץ, ונאסרו מטעם שרץ הארץ.

מתקיף ליה רב אשי: אי מעלמא אתו ודרך בית הבליעה הם נכנסו, לישתכחו דרך בית הריעי?! הם היו צריכים להיות בבית הרעי, היכן שהאוכל יוצא?!

איכא דאמרי: אמר רב שישא בריה דרב אידי: קוקיאני שרו, מותרים הם! **מאי טעמא? מיניה גבלי,** מהבהמה עצמה הם גדלו, ואינם בכלל שרץ הארץ כיון שהם לא שרצו כלל על הארץ.

אמר רב אשי: פשיטא דמיניה דגבלי! דאי מעלמא קא אתו, שהם נכנסו לבהמה דרך בית הבליעה — **לישתכחו דרך בית הריעי?!** הם היו צריכים להמצא בבית הרעי, היכן שהאוכל יוצא.

והלכתא: קוקיאני — אסירי! מאי טעמא? כי הבהמה מינב נייב, נמה את שנתה — **ועיילי ליה באוסייה תולעים.** התולעים נכנסים לחוטמה, ומשם הם מגיעים לקנה ולכבד, ולכן אינם נמצאים בבית הרעי, היות שהם לא נכנסו דרך הושט אלא דרך הקנה, ולכן אינם מגיעים לקיבה.

דרני דבשרא, תולעים הנמצאים בין עור הבהמה לבשרה כשמפשיטין את הבהמה — **אסירי,** אסורים הם. [ולקמן מפרש טעמיה].

פירשה לאויר העולם, וקודם שהגיעה לארץ קלטה בפיו כדי לאוכלה — **מהו? מי אמרינן דוקא פירשה ומתה איכא למימר** שהיא מותרת, כיון שאינה ראויה לרחוש. אבל תולעת חיה שקלטה באויר, שראויה היא לרחוש, אסורה היא. או דילמא בעינן ש תגיע התולעת לארץ ובלאו הכי אין זו רחישה האוסרת.

ועלתה בתיקו?

בעי רב אשי: פירשה לגג תמרה — מהו? שיצאה התולעת מתוך התמר ועלתה לגגו של התמר, מהו, מי אמרינן היינו רביתה, שזהו מקום גידולה, או דילמא נחשב הדבר כמו שרצה התולעת על גבי דבר אחר?

אם תמצי לומר פירשה לגג תמרה, כפירשה למקום אחר דמי, פירשה לגג גרעינתה — **מהו? האם כיון שכל התולעים מגרעיני הפרי הם גדלים היינו רביתה, וזהו מקום גידולם, ומותרים הם, או דלמא כפירשה למקום אחר דמי?**

פירשה מתמרה לתמרה אחרת — **מהו?** יצאה התולעת מתמר אחד ולא שרצה על גביו אלא נכנסה מיד לתמר השני הצמוד אליו, מהו? מי אמרינן, כיון שתמר אחר הוא זה, "שורץ על הארץ" קרינן ביה. או דלמא בעינן שתשרוץ באויר העולם כדי שתאסר, וכאן היא נכנסה מיד לתמר השני ולא שרצה באויר.

ועלתה בתיקו.

אמר רב ששת בריה דרב אידי: קוקיאני

דרני דכוורי, תולעים הנמצאים בין עור הדג לבשרו — שריין, מותרים הם!

אמר לה רבינא לאימיה לאמו: אכלע לי, הבליעי לי את הכוורי האלו בתוך הדגים, כדי שלא אראה אותם ואקוץ בהם, ואנא איכול, ואני אוכל אותם.

אמר ליה רב משרשיא בריה דרב אחא, לרבינא: מאי שנא מחא דתניא: כתיב בפסוק "ושקץ יהיו לכם, מבשרם לא תאכלו, ואת נבלתם תשקצו" — לרבות את הדרנים, התולעים הנמצאים בין העור והבשר שבבהמה! ואם כן. מאי טעמא התרת לאכול את הדרנים שבדגים? ומאי שנא דרנים שבדגים מדרנים שבבהמה?

אמר ליה רבינא: הכי השתא?! מה הדמיון ביניהם? בהמה — בשחיטה הוא דמשתריא, ההיתר שלה הוא על ידי שחיטה, והני דרנים שגדלו בתוכה קודם שנשחטה, באו וגדלו מדבר שאסור באיסור אבר מן החי. מדלא קא מהניא להו שחיטה, ששחיטת הבהמה לא מתרת אותם, לפי שיש להם חיות בפני עצמם, (148) הרי באיסורייהו קיימן, הם נשאר באיסורן.

אבל דגים — באסיפה בעלמא מישתרי! שאינם צריכים שחיטה כדי להתירם באכילה. ולכן, הני דרנים הנמצאים בדג, כי קא גבלן — בחיתורא קא גבלן! שבהיתר הם נוצרו וגדלו, ולכן הם מותרים. שאין מה שיאסור אותם, שהרי מתוך הדגים הם גדלו.

כתיב בפסוק, "כל הולך על גחון וכל הולך על ארבע עד כל מרבה רגלים לכל השרץ וכו' לא תאכלום".

תנו רבנן: "הולך על גחון" האמור בפסוק — זה נחש!

"כל הולך על גחון" בא "כל" לרבות השילשול, שהיא תולעת ארוכה כנחש הנמצאת באשפה, ואת הדומה לשילשול.

"על ארבע" — זה עקרב.

"כל הולך על ארבע" — לרבות את החיפושית, ואת הדומה לחיפושית.

"מרבה רגלים" — זה נדל, הנקרא "מאה רגלים".

"עד כל מרבה רגלים", "עד כל" יתורא הוא, ואתא לרבות את הדומה לנדל, ואת הדומה לדומה.

תניא: רבי יוסי בן דורמסקית אומר: לויתן — דג טהור הוא, כשאר דגים טהורים ואינו מין אחר, (149) שהרי יש לו סנפיר וקשקשת.

שנאמר בספר איוב על הלויתן [פרק מא] "גאווה אפיקי מגינים, סגור חותם צר".

ועוד נאמר שם, "תחתיו חדודי חרש, ירפד חרוץ עלי טיט".

ומפרשינן: "אפיקי מגינים" — חוזק המגינים שלו, אלו קשקשים שבו, שהם סגורים ודבוקים בו בדוחק, והמה המגינים שלו.

”תחתיו חרודי חרש” — אלו הן הסנפירין, הוא בוקע את המים בעת שהוא שט במים. שחדים וחותכין כחרסים, שפורה בהן, ובהם וכיון שיש לו סנפיר וקשקשת, טהור הוא.

הדרן עלך אלו מרפות